

DOKUMENTŲ SUKLASTOJIMO KONCEPCIJA NAUJAME LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMAJAME KODEKSE

Doc. dr. Edvardas Sinkevičius

Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios teisės katedra
Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 271 45 84
Elektroninis paštas btk@ltu.lt

Pateikta 2003 m. rugsėjo 3 d.

Parengta spausdinti 2003 m. gruodžio 12 d.

Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto prodekanas doc. dr. Olegas Fedosiukas ir šio fakulteto Civilinės ir komercinės teisės katedros lektorius dr. Egidijus Baranauskas

S a n t r a u k a

Straipsnyje nagrinėjama dokumentų suklastojimo koncepcija, kuri *de jure* ir *de facto* buvo įtvirtinta naujajame 2000 m. redakcijos Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse. 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojęs Baudžiamasis kodeksas iš esmės pakeitė seną dokumentų suklastojimo koncepciją, nes buvo atsisakyta pareiginio dokumento suklastojimo sudėties, o sukurta nauja dokumentų suklastojimo sudėtis, kuri apima, galima sakyti, visas baudžiamosios teisės mokslui žinomas dokumentų suklastojimo sudėtis. Autorius išdėsto naują požiūrį į nagrinėjamos sudėties objektą, kuriuo jis laiko teisinę apyvartą. Straipsnyje taip pat pabrėžiamas dokumento sąvokos ribų išplėtimas.

Dokumentų suklastojimo sudėtis jau buvo žinoma romėnų teisėje, kai buvo priimtas „*Lex Cornelia testamentoria*“, o šiame įstatyme buvo numatytas testamentų suklastojimo baudžiamumas [1, p. 66–67]. Dėl dokumentų suklastojimo praktikoje kilusias problemas teismai gana tiksliai ir preciziškai išspręsdavo. Tuo tarpu dokumentų suklastojimo doktrina, mano nuomone, atsiliko ir nespėjo su gyvenimo realijomis.

Pažvelgę į 1961 m. Baudžiamąjį kodeksą (toliau – BK) pastebėsime, jog bendros dokumentų suklastojimo sudėtys buvo išdėstytos dviejuose skirsnuose „Nusikaltimai valdymo tvarkai“ ir „Nusikaltimai valstybės tarnybai“. Objektu vienu atveju buvo pripažįstama valdymo tvarka, kuri buvo suprantama kaip normali konkrečių valdymo tvarkos subjektų veikla, kitu atveju, esant pareiginiam suklastojimui, objektu buvo laikoma valstybės ir savivaldybių institucijų veikla [2, p. 65]. 2000 m. BK tarnybinio suklastojimo sudėtis nebuvo įtvirtinta, ją pakeitė bendra dokumentų suklastojimo sudėtis, kurioje nustatoma atsakomybė tiek už materialų, tiek ir už intelektualų dokumento suklastojimą. Įstatymų leidėjas vis dėlto neatsisakė iki galo egzistavusių tradicijų ir 2000 m. BK 43 skyrių pavadino „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusikaltimai valdymo tvarkai, susiję su dokumentų ar matavimo priemonių suklastojimu“. Iš pačio skyriaus pavadinimo galima daryti prielaidą, jog dokumento suklastojimo objektu įstatymo leidėjas nori laikyti valdymo tvarką kaip gėrį, kurį jis ir siekia apsaugoti. Bet ar iš tikrųjų taip yra? Juk turbūt niekam nekelia abejonių, kad suklastotas paskolos raštelis, kuriuo bandoma įrodyti tarp dviejų fizinių asmenų neva egzistuojančius paskolos teisinius santykius, arba suklastoti įrašas važtaraštyje bei parašas apie prekių gavimą su valdymo tvarka neturi nieko bendra. Manau, jog vis didesnę reikšmę šių dienų dokumentų apyvartoje turi vadinamieji privatūs dokumentai, kuriuose fiksuojami vienokie ar kitokie teisinę reikšmę turintys faktai bei aplinkybės. Įstatymų leidėjas į tai sureagavo pateikdamas dokumentų suklastojimo sudėtį, kurioje neišskiriami nei viešieji, nei privatūs dokumentai, o toliau jau turėtų savo „darbą“ padaryti teismų praktika ir doktrina. Manau, jog atsižvelgiant į šių dienų poreikius ir realijas,

turėtų būti patikslintas dokumentų suklastojimo objektas ir šios sąvokos turinys. Kyla klausimas, ką laikyti šio nusikaltimo objektu, jei valdymo tvarka kaip dokumentų suklastojimo objektas netinka? Ieškant atsakymo į šį klausimą, manau, būtina atsižvelgti į pačio dokumento paskirtį visuomenės gyvenime. Žodžio *documentum* reikšmė lotynų kalboje yra „įrodymas“. Dokumentų pagrindinė funkcija yra visuomenei ar jos atskiriems nariams svarbių teisinę reikšmę turinčių aplinkybių ar faktų įtvirtinimas, įvairių teisių ir pareigų atsiradimo, pasikeitimo ar pasibaigimo fiksavimas bei visų kitų juridinę reikšmę turinčių aplinkybių įtvirtinimas. Žymus rusų mokslininkas A. Žižilenko dar 1900 m. rašė, kad dokumentas yra rašytinis aktas, kurio paskirtis nuo jo sukūrimo momento yra būti tam tikrų aplinkybių įrodymu [1, p. 568]. Vakarų Europoje paprastai ta sritis, kurioje dokumentai vykdo savo funkcijas, vadinama teisine apyvarta ir, tarkime, Vokietijos BK 267 straipsnyje teisinė apyvarta kaip gėris esti tiesiogiai įtvirtinta dokumentų suklastojimo dispozicijoje [3, p. 1374]. Šis požymis svarbus teoriniu ir ypač praktiniu požiūriu, juk nėra prasmės taikyti baudžiamąsias teises sankcijas asmeniui, kuris surašo tikrovės neatitinkantį aktą, visiškai neketindamas šio akto naudoti teisinėje apyvartoje. Manau, jog tikrasis gėris, kurį siekia apsaugoti įstatymo leidėjas, yra teisinės apyvartos funkcionalumas ir patikimumas, nes, galima sakyti, visi visuomenės nariai suinteresuoti šios apyvartos patikimumu ir funkcionalumu. Juk jei visuomenė nepasitikės dokumentų patikimumu, visos teisinės apyvartos funkcionalumas nustos egzistuoti, o žmonės bus priversti ieškoti dokumentus pakeičiančių dalykų. Šiuo metu tas vyksta, kai popierinius čekius jau keičia banko kortelės, tačiau ir tokia kortelė, nors ir yra plastikinė bei su magnetine apsauga, vis dėlto tampa suklastojimo dalyku ir, panaudojant kredito korteles, padaroma gana daug nusikaltimų.

Teisinė apyvarta turėtų būti suprantama kaip juridinių faktų visuma, dėl kurių atsiranda, keičiasi ir pasibaigia įvairūs teisiniai santykiai, o šie faktai paprastai fiksuojami įvairiuose dokumentuose. Manau, jog pirmas klausimas, į kurį turi atsakyti tiriantis bylą tyrėjas ar teisėjas, nagrinėjantis bylą, yra toks: ar buvo pažeistas teisinės apyvartos patikimumas ar funkcionalumas? Manau, kad šis klausimas labai svarbus, nes esti galybė įvairiausių dokumentų, tik vieni jų turi svarbią juridinę reikšmę, kiti – ne. Reikia pripažinti, jog objekto pažeidimas ar tokio pažeidimo grėsmė dažniausiai nustatoma išanalizavus nusikaltimo dalyką, tai yra netikrą ar suklastotą dokumentą.

1961 m. BK buvo vartojama sąvoka „oficialus dokumentas“. Ši sąvoka doktrinoje ir teismų praktikoje buvo aiškinama skirtingai ir, kas svarbiausia, doktrina šiuo atveju visiškai ne-reagavo į gyvenimo realijų pokyčius. Oficialiu dokumentu doktrina pripažino tik įstatymo nustatyta tvarka surašytus aktus, patvirtinančius juridinę reikšmę turintį faktą. Oficialiais dokumentais buvo laikomos valstybinių ir visuomeninių organizacijų pažymos, aktai, pažymėjimai, įvairių sutarčių tekstai ir kt. [4, p. 345]. Būtina pažymėti, jog paskutiniuose leidiniuose baudžiamosios teisės specialistai jau pateikdavo kiek platesnę oficialaus dokumento sampratą ir oficialiu dokumentu laikė kiekvieną rašytinį aktą, kuriuo juridinis ar fizinis asmuo liudija teisinį faktą, turintį teisinę reikšmę (t. y. suteikiantį tam tikrų teisių ir pareigų) [2, p. 58]. Kai paplito kreditinės kortelės, o pasus ir įvairius pažymėjimus atstoja plastikinės kortelės, dokumentu būtina pripažinti ne tik tai, kas parašyta popieriuje. Dokumentu reikėtų laikyti kiekvieną rašytinį aktą ar kitokį materialaus pasaulio dalyką, kuriame įtvirtinta juridinę reikšmę turinti informacija, kuri pagal savo pobūdį ir reikšmę esti teisės ar pareigos arba teisinio santykio atsiradimo, pasikeitimo ar pasibaigimo įrodymu. Manau, pagal įstatymą tinkamai patvirtintos kopijos ar nuorašai teisine prasme turi būti prilyginti autentiškiems dokumentams. Įstatymo leidėjas BK 300 straipsnio dispozicijoje neišskyrė „viešųjų“ ir „privatųjų“ dokumentų, nėra taip pat jokio dokumentų skirstymo į oficialius ar itin svarbius, dokumento suklastojimo sudėties dalykui konstatuoti pakanka to, jog byloje susiduriame su dokumentu, kuriame įtvirtinta tikrovės neatitinkanti informacija, ir šis aktas gali būti teisės ar pareigos arba teisinio santykio atsiradimo, pasikeitimo ar pasibaigimo įrodymu. Kaip matome, dokumento sąvokos turinys gali apimti labai daug dalykų, kurie gali būti tam tikrų aplinkybių įrodymas. Kai kurie iš jų visiškai menkaverčiai ir jų suklastojimas jokios rimtos grėsmės objektui nesukelia arba, jei ir sukelia, tai žala ar tokios žalos grėsmė esti minimali ir aiškiai nereikalaujanti baudžiamosios teisės represijos priemonių taikymo. Pavyzdžiui, apeliacinio

skundo padavimo terminą praleidęs bylininkas prašo paštininkės uždėti ant voko spaudą, nurodantį ankstesnę datą, nei yra iš tikrųjų. Tokio intelektualaus suklastojimo rezultatas turi svarbią reikšmę, nes laimėjusi byla šalis turi ruošti apeliaciniam procesui, teismas privalo „neva laiku“ išsiųstą skundą priimti ir išnagrinėti. Kyla klausimas, ar paštininkė turi būti traukiama atsakomybėn, jei būtų nustatytas intelektualus suklastojimas, ar tokią veiką reikėtų traktuoti kaip mažareikšmę ir kaltininkę atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės? Problema, manau ta, jog 2000 m. BK įstatymo leidėjas nenumatė dokumentų suklastojimo baudžiamojo nusižengimo sudėties. Išimtį įstatymo leidėjas numatė tik pašto ženklams, važiavimo bilietams, banderolėms ir kitokiems žymėjimo ženklams, kurie iš esmės yra dokumentai, tiksliau – specifinė dokumentų rūšis – oficialus žymėjimo ženklas. Manau, jog nėra ir, matyt, negali būti specifinių rekomendacijų, kokio dokumento suklastojimą laikyti mažareikšmiu. Tai turi būti nustatoma atsižvelgiant į BK 37 straipsnyje įtvirtintą taisyklę, jog veika gali būti pripažinta mažareikšme dėl padarytos žalos dydžio, nusikaltimo dalyko ar kitų nusikaltimo požymių ypatumų. Šis klausimas – tai prokuratūros ir teismų prerogatyva, o laikui bėgant turėtų susiformuoti gana aiški praktika tokias veikas pripažįstant mažareikšmėmis.

Norėčiau atkreipti dėmesį ir į tai, jog iki galo liko neišspręstas klausimas dėl kompiuterinės informacijos suklastojimo. Kaip turėtų būti kvalifikuojama veika, kai kaltininkas, tarkime, norėdamas suklaidinti aplinkinius ir įtvirtinti tam tikrą, jam naudingą juridinę reikšmę turintį faktą, neteisėtai pakeičia kompiuterinę informaciją. Manau, jog paprastai kompiuterinė informacija nelaikytina dokumentu, nes įstatymo leidėjas 2000 m. BK sukūrė visą 30 skyrių „Nusikaltimai informatikai“, kuriame, be ko kita, numatoma baudžiamoji atsakomybė už kompiuterinės informacijos neteisėtą pakeitimą. Išimtis iš bendrų taisyklių galima tik vienu atveju, kai išplis elektroninių dokumentų apyvarta. Ją šiuo metu reguliuoja Lietuvos Respublikos elektroninio parašo įstatymas [5], ir dokumentai bei sudarytos sutartys laikytini ne apskritai kompiuterine informacija, o dokumentais, kurių paskirtis įrodyti teisinę reikšmę turinčias aplinkybes ar faktus, fiksuoti įvairių teisių ir pareigų atsiradimą, pasikeitimą ar pasibaigimą, taip pat įtvirtinti visas kitas juridinę reikšmę turinčias aplinkybes. Šiuo metu jau fiksuojami pavieniai atvejai, kai, tarkime, viena sutarties šalis, sudariusi elektroniniu paštu sutartį, vėliau vienašališkai pakeičia jos sąlygas arba apskritai neigia tokią sutartį, ir dėl šių veiksmų kita šalis patiria nuostolių ir šiuo metu praktiškai negali apginti savo pažeistų teisių.

Paskutinė problema, jau seniai užkoduota mūsų baudžiamuosiuose įstatymuose, tai dokumento ir vertybinio popieriaus suklastojimo atribojimas, nes šias veikas kriminalizuoja skirtingos tiek senojo, tiek naujojo Baudžiamojo kodekso normos (LR BK 300 ir 213 str.). Šiuo aspektu nebuvo bylų, nėra praktikos. Civilinio kodekso 1.101 straipsnis pateikia vertybinių popierių sąvoką – vertybinis popierius yra ne kas kita, o dokumentas, patvirtinantis jį išleidusio asmens (emitento) įsipareigojimus šio dokumento turėtojui. Vertybiniai popieriai skirstomi įvairiais pagrindais, bet mums aktualus yra skirstymas į serijinius ir kazualinius vertybinius popierius. Vertybiniai popieriai, kurie neleidžiami serijomis į apyvartą, mano nuomone, turi būti laikomi dokumentų suklastojimo sudėties dalyku. Tai visų pirma čekiai, vekseliai, konosamentai ir indėlių liudijimai. Šių vertybinių popierių atsiradimo apyvartoje *conditio sine qua non* (sąlyga, be kurios nebūtų...) yra vienas konkretus sandoris, o ne masinė vertybinių popierių emisija, todėl daugelyje valstybių vadinamųjų kazualinių vertybinių popierių suklastojimas kvalifikuojamas kaip dokumento suklastojimas. O kaip vertybinių popierių suklastojimas kvalifikuojamos tokios veikos, kai pagaminami netikri ar suklastojami serijiniai vertybiniai popieriai, kurie išleidžiami serijomis, ir jų masinis suklastojimas sukelia pavojų ar pažeidžia pinigų ir vertybinių popierių apyvartą. Prie tokių vertybinių popierių priskirtinos akcijos, obligacijos ir valstybės skoliniai įsipareigojimai. Manau, praktika, susidūrusi su šia problema, ją vienaip ar kitaip išspręs, o sprendžiant šią problemą bus proga apsvarstyti ir mano pasiūlytą vertybinių popierių ir dokumentų kaip suklastojimo dalyko atribojimo koncepciją.

Įstatymų leidėjas BK įtvirtino daugelį specialių nusikaltimo sudėčių, kurios nuo bendros suklastojimo sudėties atribojamos tik pagal nusikaltimo dalyką. Tai rinkimų ar referendumo dokumentų suklastojimas (BK 173 str.); netikrų mokėjimo instrumentų, skirtų atsiskaityti ne grynais pinigais, gaminimas ar neteisėtas disponavimas jais (BK 214 str.); neteisingu

duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas (BK 220 str.); netikrų ar suklastotų pašto ženklų, važiavimo bilietų ar kitokių bilietų, banderolių ar kitų oficialių žymėjimo ženklų pagaminimas, laikymas ar realizavimas (BK 224 str.). Atribojant minėtas sudėties nuo dokumentų suklastojimo taikoma taisyklė „specialus įstatymas eliminuoja bendro įstatymo taikymą“ (lot. – *lex specialis legi generali derogat*).

Kitas svarbus dokumento suklastojimo sudėties požymis yra apgaulė. Šis terminas nėra įrašytas į dispoziciją, bet be apgaulės negali egzistuoti nei netikro dokumento pagaminimas, nei dokumento suklastojimas. Apgaulė – šioje sudėtyje pasireiškia tuo, jog kaltininkas netikrame ar suklastotame dokumente įtvirtina iš tikrųjų objektyvioje tikrovėje neegzistuojančius faktus ar įvykius, o apgaulės tikslas yra klaidinti neapibrėžtą asmenų būrį, tai yra tuos asmenis, kurie teisinėje apyvartoje susidurs su suklastotu dokumentu ir susipažinę su dokumento turiniu padarys klaidingas teises išvadas. Apgaulė reikalauja ne tik objektyvaus požymio – objektyviosios tiesos iškreipimo, bet ir subjektyvaus momento – kaltininko tyčios ir tikslo klaidinti visus, kas su šiuo dokumentu teisinėje apyvartoje susidurs. Iš to plaukia, jog tikras dokumentas klastojamas ar netikras dokumentas pagaminamas turint tikslą jį pradėti naudoti teisinėje apyvartoje. Jei, kaip minėjau, pakeisdamas dokumento turinį ar sukurdamas netikrą dokumentą kaltininkas iš tikrųjų siekia ne klaidinti, o įtvirtinti savo iš tikrųjų egzistuojančias teises ar reikšmingus juridinius faktus, be kurių jis negali realizuoti ar įgyvendinti tam tikrų savo teisių ar teisėtų interesų, tokia veika neturi būti pripažinta dokumento suklastojimu. Pavyzdžiui, asmuo, turintis teisę į nuosavybės atkūrimą, niekaip negalėjo gauti archyve atitinkamų dokumentų, nors tikrai žinojo, jog jo tėvui priklausė žemė ir dalis miško. Negalėdamas patvirtinti savo teisių į žemę jis ryžosi klastoti dokumentus ir buvo išaiškintas. Tiriant bylą archyve buvo surasti tikri dokumentai, kurie patvirtino kaltininko įsitikinimus. Kyla klausimas, ar šis asmuo turi būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn? Manau, formaliai jo veika yra nusikalstama, tačiau pažiūrėkime, ar buvo į teisinę apyvertą įtraukta apgaulė? Atsakymas aiškus – nebuvo, todėl, manau, šioje situacijoje nebuvo pažeistas apsaugos objektas ir minėto kaltininko veiksmuose nėra nusikaltimo sudėties.

Atskirai norėčiau pažymėti tuos dokumentų klastojimo atvejus, kuriuose įtvirtinama kolegialaus valdymo organo valia. Turiu omenyje įvairių rūšių valdybas, akcininkų susirinkimus, ministerijų kolegijų ar banko kredito komiteto posėdžius ir kita. Tokie dokumentai gali būti klastojami ir, kaip rodo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, yra klastojami. Sudėtingiausia šiuo atveju prieiti prie vienareikšmės nuomonės tada, kai kolegialaus valdymo organo daugumos valia suklastotame dokumente išreiškta teisingai, tačiau pats dokumentas negalioja, nes jame suklastotas kvorumas, tarkime, 2/3 arba daugiau kaip pusės narių. Būtent dėl tokių grynai techninių dalykų tokie dokumentai laikomi negaliojančiais, o juose įtvirtinta kolegialaus organo valia yra klaidinanti. Manau, tokiais atvejais susiduriame su dokumentų klastojimu. Tokią praktiką jau yra suformavęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas [6] ir, manau, jog tokia praktika nekis taikant ir naujojo BK 300 straipsnio 1 dalį.

Naujajame BK kiek pakito veikos aprašymas dokumento suklastojimo sudėtyje. Vietoj mums gerai žinomų „dokumento suklastojimo“ ar „įrašymo į dokumentą melagingų žinių“ atsirado truputį kitokios sąvokos: a) „pagamino netikrą dokumentą“ ir b) „suklastojo tikrą dokumentą“. Reikia pasakyti, jog apibrėžiant veiką pakeitimų beveik nėra, nes abu minėti požymiai rodo nuo seno žinomas „materialaus“ ir „intelektualaus“ dokumentų klastojimo formas. Nors naujajame BK, bent mano požiūriu, veikų sampratos išreikštos tiksliau nei anksčiau, tačiau jos labai panašios į vokiškosios teisės tradicijos valstybėse nuo seno vartojamus terminus „*unechte Urkunde herstellen*“ ir „*echte Urkunde verfaelscht*“. Vokiškoji dokumentų suklastojimo doktrina, nors ir skiriasi nuo mūsų, reikia pripažinti, esti tiksli ir nepriekaištingai veikia jau pora šimtų metų.

BK 300 straipsnio dispozicijoje žodžiai „pagamino netikrą dokumentą“ praktiškai reiškia visišką materialų dokumento suklastojimą, nes jei visas dokumento turinys neatitinka tikrovės, tai visiškai tikslu tokį dokumentą laikyti netikru. Tokiais atvejais kaltininkas, neturėdamas tam jokios teisės, savo valia pagamina dokumentą, prisidengdamas kito asmens vardu.

Kito veiką pažyminčio žodžių junginio „suklastojo tikrą dokumentą“ aiškinimas kiek sudėtingesnis, nes jis apima: a) dalinį materialų dokumento suklastojimą ir b) intelektualų dokumento suklastojimą.

Dalinis materialus dokumento suklastojimas esti tuomet, kai kaltininkas neteisėtai pakeitė autentiško dokumento formą ir(ar) turinį, taip tikrame dokumente įtvirtindamas tikrovę neatitinkančią informaciją.

Intelektualus dokumento suklastojimas konstatuotinas tada, kai kaltininkas, objektyviai turėdamas teisę savo vardu surašyti, atspausdinti ar kitaip pagaminti tam tikrus dokumentus, neteisėtai savo vardu tokį dokumentą surašė, atspausdino ar kitaip pagamino, įtvirtindamas minėtame dokumente tikrovės neatitinkančią informaciją, arba patvirtindamas parašu, antspaudu ar kitokiu būdu kito asmens į dokumentą įrašytus objektyviosios tikrovės neatitinkančius duomenis. Noriu ypač atkreipti dėmesį į tai, jog intelektualiai negali būti suklastoti dokumentai, kurių turinys negali būti patikrintas taikant objektyviosios tiesos kriterijų, pavyzdžiui, vekselis arba testamentas. Šie dokumentai esti vienašaliai, juose išreikiama dokumentą surašančiojo asmens valia, o asmens valios turinio su objektyviaja tiesa niekaip nepalyginsi [7, p. 295].

Kaltės klausimu dokumentų suklastojimo sudėtyje jokių pasikeitimų nepadaryta, ji nuo senų laikų reikalauja tyčios, o pačios tyčios turinyje, mano nuomone, turi atsirasti vietos „siekui“ ar „norui“ įtraukti netikrą ar suklastotą dokumentą į teisinę apyvartą.

Išvados

1. Naujojo 2000 m. redakcijos BK 300 straipsnyje įtvirtinta bendra dokumentų suklastojimo sudėtis, apimanti 1961 m. BK buvusias tarnybinio suklastojimo (1961 m. 289 str.) ir paprastojo suklastojimo (1961 m. BK 207 str.) sudėtis.

2. Išanalizavus 2000 m. BK 300 straipsnyje numatytos dokumentų suklastojimo sudėties požymius, darytina išvada, kad šio nusikaltimo objektu laikytina ne valdymo tvarka, o teisinės apyvartos patikimumas ir funkcionalumas.

3. Teisinė apyvarta turėtų būti suprantama kaip juridinių faktų visuma, dėl kurių atsiranda, keičiasi ir pasibaigia įvairūs teisiniai santykiai.

4. BK 300 straipsnyje įtvirtintoje sudėtyje nusikaltimo dalyko požymis „dokumentas“ turėtų būti suprantamas ir aiškinamas plačiau nei 1961 m. BK įtvirtinta sąvoka „oficialus dokumentas“. Dokumentu reikėtų laikyti kiekvieną rašytinį aktą ar kitokį materialaus pasaulio dalyką, kuriame įtvirtinta juridinę reikšmę turinti informacija, kuri pagal savo pobūdį ir reikšmę esti teisės ar pareigos arba teisinio santykio atsiradimo, pasikeitimo ar pasibaigimo, taip pat juridinių faktų ar turinčių juridinę reikšmę aplinkybių įrodymas. Tinkamai pagal įstatymą patvirtintos dokumentų kopijos ar nuorašai teisine prasme turi būti prilyginami autentiškiems dokumentams.

LITERATŪRA

1. **Жижиленко А. А.** Подлог документов. – С. Петербург, 1900.
2. **Baudžiamoji teisė.** Specialioji dalis. 2 knyga. – Vilnius: Eugrimas, 2000.
3. **Dreher E., Troendle H.** Strafgesetzbuch und Nebengesetze. – Muenchen: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1986.
4. **LTSR** baudžiamojo kodekso komentaras. – Vilnius: Mintis, 1989.
5. **Lietuvos Respublikos** elektroninio parašo įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr. 61–1827.
6. **Lietuvos** Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K–153/2001, kurioje prieita prie nuomonės, jog valdybos posėdžio protokolas laikytinas oficialiu dokumentu.
7. **Gardocki L.** Prawo karne. – Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 1998.

The Concept of Falsification of Documents in the new Criminal Code of the Republic of Lithuania

Assoc. Prof. Dr. Edvardas Sinkevičius

Law University of Lithuania

SUMMARY

The article deals with the concept of falsification of documents, which was de jure and de facto established in the new edition Criminal Code of the Republic of Lithuania (2000). The Criminal Code which came in to effect in 1 May 2003 in fact changed the old concept of document falsification, because it discarded corpus delicti of official duty documents and established a new corpus delicti which encompasses all forms of corpus delicti as far as falsification of document goes.

While analyzing the subject of document falsification the author emphasizes the fact that management order, which was understood as action of subjects of normal particular management order, in the Criminal Code of 1961 edition had been defined as the subject of document falsification. In the new Criminal Code edition, in the author's opinion, the subject of the crimes becomes the functionality and dependability of legal turnover and this value and its substance are universal as well as protection of the interests of all participants of legal turnover.

The second important point accentuated in the article is the definition of object–document of the crime. The author states that it is evident that a classic definition of official document that has been confirmed with law and dominated in the doctrine for a long time is incomplete today, since it does not correspond the current situation. The author proposes the following to consider as falsification of a document: each written act or other object of material world, containing the information with legal meaning that according its nature and meaning is the prove of right or duty or origin, modification or termination of legal actions.

The author also proposes the following to consider as the subject of document falsification and to consider as document falsification the unlawful modification of the following: computer data, that is held as a document according to its nature and legal meaning and provisions of the Law on Electronic Signature of the Republic of Lithuania and the purpose of which is to prove the conditions and facts having legal meaning and to record origin, modification and termination of various rights and duties. The author states that all other computer data that cannot be referred as document according to its nature, is the subject of data modification and modification of such data cannot be referred as document falsification.

While analyzing the document as the subject of document falsification separately from the stock as the subject of stock falsification, the author proposed to follow the stock emission approach. According to the author, serial stock emission which is performed en masse can not be referred to as

the subject of document falsification, while so called casual stock that have one time emission must be referred to as the subject of document falsification.

Actus reus of document falsification that is fraud, intellectual and material ways of document falsification are further analyzed in the article.

While interpreting on fault content as a part of document falsification the author presents an opinion that beside the moments that are characteristic to the direct intention, the „objective“ or „desire“ of culprit to put the fake of false document into the legal turnover must emerge into intention content.

